

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОН

проспект Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21
E-mail: mon@mon.gov.ua, сайт: www.mon.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 38621185

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

Департаментам (управлінням) освіти і
науки обласних, Київської міської
державних (військових) адміністрацій

Міським радам територіальних громад
з адміністративним центром у місті -
обласному центрі

Навчально-методичним (науково-
методичним) центрам (кабінетам)
професійно-технічної освіти

Про впровадження курсу
«Основи національного спротиву»
у закладах професійної освіти

Шановні колеги!

Міністерство освіти і науки України повідомляє, що відповідно до частини другої статті 15 Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», частини першої статті 6, частин третьої - шостої статті 6², пунктів 1 і 2 частини третьої статті 12 Закону України «Про основи національного спротиву», Закону України «Про освіту», Закону України «Про професійну освіту», а також наказу Міністерства освіти і науки України від 30 червня 2026 року № 1003 «Про затвердження навчальної програми курсу «Основи національного спротиву» для здобувачів професійної освіти» з 01 вересня 2026 року у закладах професійної освіти впроваджується курс «Основи національного спротиву» (далі – курс).

Метою запровадження курсу є формування у здобувачів професійної освіти національної та громадянської свідомості, психологічної стійкості, практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення особистої безпеки, готовності до дій в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій та виконання конституційного обов'язку щодо захисту незалежності й територіальної цілісності України.

МОН № 1/15187-26 від 14.07.2026

Підписав: Завгородній Дмитро Володимирович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F1AB3200B6D5E600
Дійсний: з 29.07.2025 11:39:38 по 29.07.2027 11:39:38

Навчальну програму курсу та додатки до неї розроблено за участю фахівців Міністерства оборони України, Сил територіальної оборони Збройних Сил України, представників підрозділу спеціального призначення «Азов», а також експертів сектору безпеки і оборони, які мають практичний бойовий та навчальний досвід. Такий міжвідомчий підхід забезпечив актуальність змісту програми, його відповідність сучасним безпековим викликам, практичному досвіду та потребам підготовки громадян до національного спротиву.

Навчальна програма курсу «Основи національного спротиву» є самостійною програмою обов'язкового освітнього компонента загальним обсягом 45 годин. Курс є логічним продовженням навчального предмета «Захист України», забезпечує наступність результатів навчання та послідовність формування компетентностей забезпечення особистої безпеки, готовності до дій в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій здобувачів освіти. Курс «Основи національного спротиву» не інтегрується до предмета «Захист України» та не змінює його змісту або обсягу. Окремі теми курсу (домедична допомога, орієнтування, маскування, основи тактичної підготовки тощо) поглиблюють та доповнюють результати навчання, здобуті під час опанування предмета «Захист України», із застосуванням сучасних практик, технологій та модельованих ситуацій, характерних для умов національного спротиву.

Програма курсу передбачає два додатка, які враховують попередньо здобуті результати навчання здобувачів освіти за модельною навчальною програмою або іншими програмами навчального предмету «Захист України». При цьому додатки не дублюють зміст навчального предмета «Захист України». Вони визначають особливості реалізації тем курсу з урахуванням уже сформованих у здобувачів освіти компетентностей і забезпечують логічне продовження їхньої підготовки відповідно до концепції безперервного формування оборонної свідомості, практичних умінь і навичок.

Для забезпечення виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 30 червня 2026 року № 1003 «Про затвердження навчальної програми курсу «Основи національного спротиву» для здобувачів професійної освіти», закладам професійної освіти необхідно з 01 вересня 2026 року забезпечити впровадження курсу «Основи національного спротиву» як окремих освітніх компонент обсягом 45 годин.

Для здобувачів освіти, зарахованих на навчання з 2026/2027 навчального року:

при розробленні освітніх програм та навчальних планів для здобуття професійної освіти з одночасним здобуттям профільної середньої освіти заклад професійної освіти:

- обирає додаток 1 початкової програми курсу при виборі модельної навчальної програми навчального предмета «Захист України. Інтегрований курс»;

- обирає додаток 2 навчальної програми курсу при виборі програми навчального предмета «Захист України. Рівень стандарту» або «Захист України. Профільний рівень»;

- планує вивчення курсу на III курсі навчання, після завершення вивчення навчального предмета «Захист України».

при розробленні освітніх програм та навчальних планів для здобуття професійної освіти на основі повної загальної середньої освіти заклад освіти:

- обирає додаток 1 для здобувачів освіти, які навчалися за модельною навчальною програмою «Захист України. Інтегрований курс» в Осередках викладання предмета;

- обирає додаток 2 для здобувачів освіти, які навчалися за навчальними програмами «Захист України. Рівень стандарту» або «Захист України. Профільний рівень»;

- планує вивчення курсу протягом першого року навчання;

- у разі формування навчальної групи зі здобувачів освіти, які навчалися за різними навчальними програмами предмета «Захист України», заклад освіти самостійно визначає зміст та організовує освітній процес з метою забезпечення досягнення результатів навчання, передбачених програмою курсу;

- на початку вивчення курсу визначає рівень попередньої підготовки здобувачів освіти, з'ясувати теми, які потребують додаткового опрацювання, та за потреби організувати їх індивідуальне або групове доопрацювання, забезпечивши досягнення всіма здобувачами результатів навчання, визначених програмою курсу, у тому числі шляхом організації самостійного опрацювання окремих тем, консультацій та інших форм індивідуальної роботи зі здобувачами освіти.

Для здобувачів освіти, які розпочали навчання до 2026/2027 навчального року (перехідні групи): заклади професійної освіти самостійно визначають можливість та порядок впровадження для здобувачів освіти курсу «Основи національного спротиву».

Якщо навчальне навантаження здобувачів професійної освіти не досягає 1440 годин на навчальний рік – рекомендуємо збільшити тижневе навчальне навантаження до 36 академічних годин.

Якщо буде перевищення навчального навантаження здобувачів професійної освіти понад 1440 годин на навчальний рік, заклад освіти може здійснити ущільнення виробничого навчання та/або виробничої практики. При цьому в освітній програмі та пояснювальній записці до навчального плану необхідно обґрунтувати відповідні зміни та зазначити, за рахунок ущільнення яких тем забезпечується виконання навчальної програми курсу.

Для реалізації курсу можливе використання академічних годин визначених для вільно обраного компонента.

Також, просимо враховувати, що здобувачі освіти, які належать до діючих відповідно до законодавства України релігійних організацій, віровчення яких забороняє використання зброї, за письмовою заявою (а якщо вони не досягли

18-річного віку - за письмовою заявою одного з батьків або іншого законного представника) можуть бути залучені до вивчення альтернативних тем і виконання практичних завдань, визначених навчальною програмою, замість проходження модулів вогневої та тактичної підготовки.

Додатково рекомендуємо закладам професійної освіти забезпечити належне кадрове та матеріально-технічне забезпечення, а також створити безпечні умови для проведення теоретичних і практичних занять відповідно до вимог навчальної програми.

За потреби та/або можливості рекомендуємо організовувати практичну підготовку із залученням представників Сил територіальної оборони Збройних Сил України, інших складових сектору безпеки і оборони, органів цивільного захисту, центрів підготовки громадян до національного спротиву, ветеранів війни, громадських організацій.

За відсутності та/або недостатньої власної матеріально-технічної бази, неможливості створення безпечних умов навчання заклад професійної освіти може проводити заняття на безпечних локаціях, на базі інших закладів освіти, Осередків викладання предмета «Захист України», центрів підготовки громадян до національного спротиву чи інших установ, організацій та суб'єктів сектору безпеки і оборони відповідно до укладених договорів про співпрацю, у межах мережевої форми здобуття освіти, а також використовувати тренажери, макети, симулятори, інші засоби навчання. За потреби практичне відпрацювання окремих навичок може бути перенесене на період, коли його проведення стане безпечним.

Педагогічним працівникам, які викладають курс рекомендується систематично актуалізувати навчальні приклади, ситуаційні завдання, практичні кейси та демонстраційні матеріали, використовуючи офіційні інформаційні ресурси Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Сил територіальної оборони Збройних Сил України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та інших суб'єктів сектору безпеки і оборони. При цьому структура курсу, зміст та результати навчання залишаються незмінними.

Практичні заняття з використанням навчальної зброї, її макетів, масогабаритних макетів, навчальних боєприпасів, муляжів вибухонебезпечних предметів та інших засобів навчання проводяться відповідно до вимог законодавства України, нормативно-правових актів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та організації освітнього процесу. Перед початком таких занять педагогічний працівник проводить обов'язковий інструктаж з безпеки життєдіяльності та забезпечує дотримання встановлених вимог безпеки під час виконання практичних вправ. Проведення інструктажів здійснюється відповідно до порядку, визначеного законодавством та локальними актами закладу освіти.

Для проведення практичних занять заклади професійної освіти можуть залучати представників Сил територіальної оборони Збройних Сил України,

інших складових сектору безпеки і оборони, центрів підготовки громадян до національного спротиву, органів цивільного захисту, ветеранів війни, громадських організацій та інших фахівців-практиків. Таке залучення може здійснюватися відповідно до законодавства України, зокрема шляхом укладення договорів про співпрацю, цивільно-правових договорів (для виконання окремих робіт або надання послуг) чи використання інших організаційно-правових механізмів, що не суперечать законодавству.

Організація практичної підготовки з курсу «Основи національного спротиву» здійснюється з безумовним дотриманням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, безпеки життєдіяльності, рішень військових адміністрацій, органів управління освітою та інших уповноважених органів. Рішення щодо форми, місця, часу та способу проведення практичних занять приймає керівник закладу освіти з урахуванням поточної безпекової ситуації та можливості забезпечення безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу.

У закладах професійної освіти, розташованих у районах із підвищеним рівнем безпекових ризиків, зокрема поблизу районів ведення бойових дій або на територіях, що регулярно зазнають ракетних, авіаційних чи безпілотних атак тощо, практичні заняття на відкритій місцевості, полігонах, стрільбищах, у тирах та інших спеціалізованих об'єктах проводяться лише за умови, що їх проведення не створює загрози життю і здоров'ю учасників освітнього процесу.

Під час реалізації навчальної програми курсу педагогічним працівникам необхідно враховувати принцип психологічної безпеки учасників освітнього процесу та застосовувати підходи, що відповідають віковим особливостям і психоемоційному стану здобувачів освіти.

Моделювання кризових ситуацій, практичні вправи та симуляції проводяться виключно з навчальною метою, без створення умов, що можуть становити загрозу фізичному чи психологічному здоров'ю здобувачів освіти. Педагогічний працівник самостійно визначає рівень складності таких вправ, їх тривалість та спосіб проведення з урахуванням підготовленості навчальної групи. У разі якщо серед здобувачів освіти є особи, які мають досвід переживання травматичних подій, пов'язаних зі збройною агресією, педагогічному працівнику рекомендується забезпечити індивідуальний підхід, за потреби залучати практичного психолога закладу освіти та, за можливості, адаптувати окремі елементи практичних занять без зниження визначених програмою результатів навчання.

Під час проведення занять не допускається використання методів навчання, що можуть призвести до повторної психологічної травми здобувачів освіти або створювати надмірний психоемоційний стрес. Наприклад, під час проведення заняття з евакуації умовно пораненого викладач може організувати відпрацювання алгоритму дій без використання надмірно реалістичних засобів імітації бойової обстановки, зосередивши увагу здобувачів освіти на правильності виконання алгоритму, командній взаємодії та безпечному прийнятті рішень. Якщо окремий здобувач освіти через психоемоційний стан не

може брати участь у певному етапі симуляції, йому може бути запропоновано виконати іншу роль (керівника групи, координатора евакуації, спостерігача, який аналізує правильність виконання алгоритму, тощо). При цьому очікувані результати навчання мають бути досягнуті всіма здобувачами освіти.

Під час проведення практичних занять із використанням засобів радіозв'язку заклади освіти застосовують обладнання, використання якого відповідає вимогам законодавства України у сфері електронних комунікацій. У разі використання обладнання, для експлуатації якого встановлено спеціальні умови або необхідне отримання відповідних дозволів, заклад освіти забезпечує дотримання таких вимог або використовує інші технічні засоби, що не потребують оформлення дозвільних документів.

Система та загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів професійної освіти визначаються у порядку, визначеному законодавством.

Вибір форм, змісту та способу оцінювання результатів навчання здобувачів професійної освіти на предмет їх відповідності вимогам навчальної програми курсу здійснюють педагогічні працівники закладу професійної освіти.

Навчально-методичним (науково-методичним) центрам (кабінетам) професійної освіти забезпечити методичний супровід упровадження курсу в закладах професійної освіти, зокрема:

- організовувати навчально-методичні заходи (семінари, вебінари, тренінги, майстер-класи з питань викладання курсу, застосування сучасних форм організації навчання, впровадження активних та інтерактивних форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти (тренінги, моделювання кризових ситуацій, симуляції, командна робота, проєкти, діалоги, дискусії, аналізу виконаних дій (After Action Review) тощо);

- надавати методичну підтримку щодо організації практичної підготовки, у тому числі налагодження взаємодії із Силами територіальної оборони Збройних Сил України, іншими складовими сектору безпеки і оборони, центрами підготовки громадян до національного спротиву, органами цивільного захисту, громадськими організаціями та ветеранами війни;

- консультувати заклади професійної освіти щодо створення безпечних умов проведення практичних занять, ефективного використання навчально-матеріальної бази та сучасних цифрових ресурсів;

- забезпечувати інформаційно-методичний супровід педагогічних працівників, узагальнювати та поширювати кращий досвід викладання курсу, а також здійснювати моніторинг проблемних питань, що виникають під час його впровадження, і надавати рекомендації щодо їх вирішення.

Рекомендуємо на посади педагогічних працівників для викладання навчального предмета «Основи національного спротиву» залучати осіб, які мають вищу освіту, відповідну професійну кваліфікацію, в тому числі і звільнених з військової служби, ветеранів війни (спільний наказ МОН України та МСВ України від 17.06.2025 № 868/483 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо працевлаштування ветеранів війни на посаду

вчителя/викладача навчального предмета «Захист України» закладів професійної освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти»)
<https://surl.li/zzbnoo> .

Закладам професійної освіти забезпечити системний контроль за якістю викладання курсу, відвідуванням навчальних занять здобувачами освіти та досягненням результатів навчання, визначених навчальною програмою курсу.

Додаток: навчальна програма курсу «Основи національного спротиву» для здобувачів професійної освіти на 38 арк. в 1 прим.

З повагою

**Заступник Міністра з питань
цифрового розвитку, цифрових
трансформацій і цифровізації**

Дмитро ЗАВГОРОДНІЙ